

РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЕ НА РОМСКИТЕ ЖЕНИ (Изследване на случай в гр. Кюстендил)

Илона Томова

Демографските процеси сред ромите в България значително се отличават от тези за останалото население по всички основни показатели:

- това е най-младата етническа група в страната, в която децата и младите хора съставляват над половината от състава ѝ;
- това е групата с най-ранните бракове;
- раждаемостта сред ромите е най-висока, включително ранната и извънредно ранната раждаемост;
- детската смъртност в групата е най-високата в страната;
- това е общността с най-ниска продължителност на живота на членовете си;
- миграционните процеси сред ромите след 2001 г. станаха едни от най-интензивните в страната.

В медицинските среди и сред широката общественост цари устойчиво убеждение, че преобладаващата част от ромските жени имат недостатъчно висока обща здравна култура и определено ниска репродуктивна култура. Данните от социологически изследвания в различна степен подкрепят тези представи. Но изследваният случай – за репродуктивната култура и здраве на ромските жени в кв. „Изток” на гр. Кюстендил¹ – ни дава информация, която съществено се различава от очакванията и от средните стойности за ромските жени в България. Хипотезата ни е, че тези разлики могат да бъдат обяснени с усилията на местните органи на властта за постепенна интеграция на ромите в местното общество, както и с активните усилия на местните здравни институции, които в продължение на много години без прекъсване работят за повишаване на здравната култура и здравния статус на ромите в областта и града. През последните години в квартала бе построен здравен център и всеотдайната дейност на лекарите и медицинските служители в него също допринасят за редуциране на неблагоприятните характеристики на здравето и репродуктивното поведение на ромските жени.

¹ Емпиричната информация е от представително изследване на здравния статус на ромите в гр. Кюстендил, обхванало 767 респондента, от представително изследване на репродуктивното здраве и поведение на 379 жени във фертилна възраст в квартал „Изток”, от две фокус групи с ромски жени, от 7 дълбочинни интервюта с лекари от медицинския център в ромската махала и от Окръжна болница (МБАЛ) в града, извършени по поръчка на ИОО и Областния съвет по етнически и демографски въпроси в гр. Кюстендил.

Репродуктивно и майчино здраве на ромските жени в гр. Кюстендил

Приоритизирането на женското и репродуктивното здраве на ромските жени в град Кюстендил не е просто предизборен лозунг. В продължение на десетилетия за намаляването на майчината смъртност сред тях и подобряването на репродуктивното им здраве са полагали усилия много гинеколози и лекари. Като естествено продължение на тази традиция в медицинския център в ромския квартал „Изток” от самото му създаване работи много добър специалист гинеколог. Една от медицинските сестри е от ромски произход и на практика е посветила изцяло усилията си за подобряване на здравето на жените и на тяхната репродуктивна култура. **От времето на откриването на здравния център „АДРА” женското здраве и семейното планиране стават приоритет** и много от проектите, които се реализират с финансовата помощ на чужди донорски организации, са насочени точно към това.

Лекарите в Кюстендил с усмивка разказват: *„Нашите циганки най-много обичат да ходят на гинеколог. Сигурно профилактичните прегледи при колежа са най-много”* (интервю с д-р Здравкова, педиатър). В повечето ромски махали в страната на гинекологичен преглед се ходи главно ако има дългогодишни проблеми със забременяването, за да се констатира бременност и при раждане. Но данните от анкетното изследване на жени в квартала потвърждават правилността на това наблюдение. **Редовно отиват на гинеколог две трети от жените в репродуктивна възраст в квартала.** Общо половината (53.8%) от всички анкетирани жени в махалата са били на гинекологичен преглед през последната година, други 14% – в рамките на година и половина-две. Не помнят кога не са ходили на преглед 18% от жените, предимно по-възрастните. Повече от 5 години не са били при гинеколог 9.4%, никога – 1.9% – млади момичета, които още не са започнали полов живот. Три четвърти от всички анкетирани жени в квартала са заявили, че винаги при съмнение за бременност са отивали веднага на гинеколог. Една трета от жените в репродуктивна възраст ходят на женска консултация или преглед всеки месец по време на бременността си. Едва 1% от анкетираните жени са заявили, че не посещават гинеколог по време на бременността си, защото си знаят какво да правят. Други 5% са посочили различни обективни причини, които са били пречка да следят здравословното си състояние и това на плода по време на бременност – главно: липсата на медицинска осигуровка или на финансови средства, или пътувания извън града или страната. Почти всички жени от кв. „Изток” – 98% от анкетираните – посочват правилните отговори на въпроса „Какво трябва да избягва да прави бременната жена?”

Важен фактор за добро репродуктивно здраве е възрастта, на която се започва активен полов живот. В ромските махали обикновено този период е твърде ранен и съвпада с традиционния брак, дори когато той не е регистриран в гражданското отделение.